

Ю. Д. Музика,
к. держ. упр., доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний торговельно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0000-9625>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.8.210

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Y. Muzyka,
PhD in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor
of the Department of Public Administration, State University of Trade and Economics

GENDER EQUALITY AS A MECHANISM FOR ENSURING THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT
OF THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM OF TERRITORIAL COMMUNITIES

У статті досліджується проблема гендерної рівності в публічному управлінні України, що набуває особливої актуальності в умовах війни та загальної трансформації суспільства. Аналізуються основні аспекти гендерного дисбалансу у сфері державного управління, зокрема низький рівень представництва жінок у прийнятті рішень, наявність правових та суспільних бар'єрів, а також недостатня ефективність чинних механізмів контролю за виконанням міжнародних зобов'язань у сфері гендерної рівності.

Значну увагу приділено аналізу сучасного законодавства України, спрямованого на забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків. Відзначено, що попри наявність спеціальних нормативних актів, їх реалізація залишається недостатньою через декларативний характер багатьох положень та відсутність ефективних механізмів виконання. Також розглянуто питання гендерного бюджетування, необхідність змін у підготовці управлінських кадрів та важливість освітніх програм, спрямованих на зміну суспільного сприйняття ролі жінок у політиці та управлінні.

У статті аналізуються європейські практики впровадження гендерної політики та можливості їх адаптації до українських реалій. Зокрема, розглянуто механізми паритетної участі жінок у процесі прийняття рішень, гендерні квоти у виборчій системі та роль громадських організацій у сприянні гендерній рівності. Визначено, що ефективність впровадження гендерної політики значною мірою залежить не лише від правових змін, а й від суспільної свідомості, що потребує подолання стереотипів та активного залучення жінок до всіх рівнів державного управління.

Підкреслено важливість моніторингу та оцінки ефективності реалізованих заходів, що дозволить своєчасно вносити необхідні корективи у стратегії гендерної політики. Запропоновано низку конкретних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів забезпечення гендерної рівності у сфері муніципального управління, включаючи посилення інституційного контролю, розширення партнерства між державними органами та громадянським суспільством, а також розвиток програм медіації у гендерно-чутливих сферах.

Отримані результати можуть бути використані для розробки нових державних програм із забезпечення гендерної рівності та вдосконалення існуючих механізмів управління. Подальші дослідження доцільно спрямувати на аналіз впливу соціальних і психологічних факторів на реалізацію гендерної політики та розробку ефективних методів подолання суспільних упереджень.

The article explores the issue of gender equality in public administration in Ukraine, which has become particularly relevant in the context of war and the broader transformation of society. It analyzes key aspects of gender imbalance in state governance, including the low level of women's representation in decision-making, the presence of legal and social barriers, and the insufficient effectiveness of existing mechanisms for monitoring compliance with international gender equality commitments.

Significant attention is given to the analysis of Ukraine's current legislation aimed at ensuring equal rights and opportunities for women and men. It is noted that despite the existence of specialized regulatory acts, their implementation remains inadequate due to the declarative nature of many provisions and the absence of effective enforcement mechanisms. The article also examines the issue of gender budgeting, the need for changes in the training of administrative personnel, and the importance of educational programs aimed at transforming societal perceptions of women's roles in politics and governance.

The study reviews European practices in implementing gender policies and their potential adaptation to Ukrainian realities. In particular, it examines mechanisms for women's equal participation in decision-making, gender quotas in the electoral system, and the role of civil society organizations in promoting gender equality. It is determined that the effectiveness of gender policy implementation depends not only on legal changes but also on societal awareness, which requires overcoming stereotypes and actively involving women at all levels of public administration.

The obtained results can be used to develop new government programs to ensure gender equality and enhance existing governance mechanisms. Further research should focus on analyzing the impact of social and psychological factors on the implementation of gender policies and developing effective methods to overcome societal biases.

Ключові слова: гендерна рівність, гендерна політика, сталий розвиток, публічне управління, територіальні громади.

Keywords: gender equality, gender policy, sustainable development, public administration, territorial communities.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У умовах сучасної України питання гендерної рівності стає дедалі актуальнішим, особливо в сфері публічного управління. Тривала війна ще більше загострила проблему гендерного дисбалансу, оскільки жінки все частіше беруть на себе відповідальність у сферах, які раніше переважно належали чоловікам. Це вимагає перегляду політики забезпечення рівних можливостей у муніципалітетах, щоб гарантувати всім громадянам, незалежно від статі, рівний доступ до прийняття рішень та розподілу ресурсів.

Актуальність дослідження гендерної рівності в публічному управлінні зумовлена світовими тенденціями демократизації суспільства та необхідністю підвищення ефективності управління на місцевому рівні. У контексті війни та її наслідків для України зростає потреба у впровадженні політик, які сприяють рівноправній участі жінок у всіх аспектах управління. Гендерна рівність є не лише питанням етики, а й важливим чинником соціальної та економічної стабільності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У демократичних країнах забезпечення прав людини ґрунтується на застосуванні однакових норм до всіх членів суспільства без винятку, що сприяє встановленню справедливості та рівних умов життя для громадян. Експерти розглядають гендерну політику як важливу складову внутрішньої політики держави, реалізовану

через соціальні програми та заходи, спрямовані на запобігання будь-яким проявам дискримінації. Протягом століть держави розробляли різні підходи до розуміння та впровадження гендерної політики, що відображалося у відповідних механізмах і стратегіях.

Рівний доступ жінок і чоловіків до процесу прийняття рішень в Україні є не лише важливим елементом верховенства права, а й ключовою умовою економічного та соціального зростання країни. Це підтверджується дослідженнями ООН, які свідчать, що держави з високим рівнем представництва жінок у політиці демонструють кращі показники якості життя та економічного розвитку.

З огляду на це, постає необхідність ґрунтовного наукового аналізу політики гендерної рівності в державному управлінні, особливо в умовах модернізації, децентралізації влади, розвитку громадянського суспільства та європейської інтеграції України. Важливим завданням є внесення конкретних пропозицій щодо ефективних заходів, спрямованих на дотримання принципів гендерної рівності у сфері державного управління, а також аналіз новітніх вітчизняних та зарубіжних досліджень. Зокрема, такі науковці, як Була С.С., Клим Л.А. [4], Баштанник В.Б. [3], Батанов О.В. [2], Аль-Атті І.В. [1], та ін., присвятили свої роботи питанням організаційних аспектів впровадження гендерної політики.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета дослідження полягає у всебічному дослідженні теоретичних засад та практичного застосування гендерної рівності в системі публічного управління територіальних громад, а також у визначенні шляхів вдоскона-

лення політик забезпечення рівності між чоловіками та жінками в умовах сучасних викликів зумовлених імплементацією цілей сталого розвитку України

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Гендерний розрив у розумінні громадянами своїх прав і свобод є амбівалентною проблемою, пов'язаною зі статевими стереотипами, що впливають із системи категорій людей за статтю. Дифузні форми гендерних диспропорцій у суспільних відносинах мають системний характер, що несе в собі розвиток системи гендерних маркерів дискримінації, які є основою для оцінки жіночої статі щодо свого статусу щодо нерівності, невинуватених трудових обмежень, нерівномірної винагороди, та недопущення до участі в управлінні. Ми поділяємо точку зору професора Батанова О.В., що, незважаючи на наявність спеціального законодавства України "Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків [6]", "Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні [8]", "Про запобігання насильству в сім'ї [7]" та ін., положення цих актів залишаються переважно декларативними. Як додає науковець, низьке дотримання жінками міжнародних норм у сфері захисту від гендерної дискримінації, домашнього насильства, недоступність юристів для визнання випадків порушення прав жінок дискримінацією, сприйняття міжнародних документів як абстрактних структур без положень реалізації додатків у реальному житті [2].

Відповідно, слід прямо зазначити, що реальних механізмів контролю за виконанням ратифікованих Україною міжнародних угод щодо досягнення прагнень щодо досягнення гендерного паритету в різних сферах життя суспільства, в тому числі в державному управлінні, немає. Реалізація моделі гендерної рівності на державній службі України стикається з викликами, несумісними із шляхом євроінтеграції, яким іде держава як частина національної політики. Основними причинами такого незбалансованого розвитку гендерного паритету в системі державного управління України є відсутність правових механізмів реального втілення принципу рівності жінок і чоловіків.

Склад жінок у державних адміністраціях можна розглядати як специфічний показник ступеня демократизації в певному суспільстві. Реалізацію та конкретну реалізацію положень Закону України "Про місцеві вибори [9]" завершила постанова від 14 липня 2015 року, яка має обов'язкові дії щодо мінімальної квоти 30% жінок-кандидатів. Нині такі імперативи визначені Виборчим кодексом України [5], ухваленим 19 грудня 2019 року, в якому встановлено підвищення мінімального відсотка представників однієї статі до 40%. Місце гендерних квот у системі егалітарної соціально-політичної взаємодії жінок і чоловіків є дуже важливим, оскільки ця сфера законодавства сприяє встановленню відповідності вітчизняних органів державної влади зобов'язанням, що впливають з міжнародних документів та договорів України. Що стосується впровадження гендерного підходу в державне управління, експерти Ради Європи визначають цей процес як "концептуалізацію, розвиток і переорієнтацію політичних процесів таким чином, щоб гендерна рівність використовувалася як кри-

тичний маркер демократизації в усіх секторах". рівні та етапи організації державних адміністрацій, а також як ключовий елемент будь-якого процесу реформування політики".

Підсумовуючи, основні тенденції гендерної політики в державному управлінні на відповідних рівнях (національному, регіональному та місцевому) включають пріоритетність професійної кваліфікації жінок у сфері державного управління, зміну суспільного сприйняття державних ролей з точки зору статі, розвиток нова мережа партнерських організацій для підтримки просування жінок в управлінні та політиці, гендерного бюджетування як важливого політичного інструменту, адвокації та кампанії за гендерну рівність, гендерних досліджень, реформи виборчої та політичної систем, а також зміцнення гендерної співпраці між державні та громадські установи.

У державах ЄС ефективність гендерної політики залежить від трьох показників: паритету на рівні прийняття рішень органами державного управління; механізмами та методами реалізації гендерної рівності; рівність у всіх сферах муніципальної діяльності. Фахівці з гендерної рівності готуються в кожному європейському муніципалітеті, оскільки до муніципального комітету з гендерних питань у кожному проєкті міських турбот входять інженери з гендерних питань, з якими постійно проводяться консультації [12]. Актуальними залишаються побутові жіночі комплекси, які обмежують можливості для самореалізації. Вчені Л.Р. Наливайко та І. О. Грицай до описаного вище жіночого комплексу відносять самобичування, невпевненість у собі, відсутність професійної чистоти, відсутність професійного досвіду, упереджене ставлення роботодавця та колеги [11]. Зважаючи на вищезазначене, новою важливою є запровадження практики медіації у гендерно-чутливих публічних сферах, яку необхідно підняти до статусу пріоритетного напрямку гендерної політики у сфері державного управління.

Отже, державне управління — це така діяльність, яка забезпечує ефективне функціонування всієї системи органів державної влади та місцевого самоврядування та передбачає широку участь зацікавлених сторін у формуванні та реалізації державної політики. Розширення залучення жінок до політичного життя сучасного суспільства сприятиме не лише забезпеченню справжньої гендерної рівності, у тому числі у сфері політичної та управлінської діяльності, а й збагатить управлінський арсенал через впровадження в нього тієї самої неповторної специфіки, якою володіють жінки. Наприклад, ми маємо на увазі моделі досягнення консенсусу при вирішенні найважливіших питань, оскільки, як правило, жінки за своєю природою виявляють меншу готовність сприяти конфлікту, а радше бачать гармонійні стосунки в колективі.

Гендерна рівність є одним із ключових факторів успішного розвитку демократичних суспільств, що вимагає не лише правових та політичних зусиль, але й психологічної перебудови свідомості як окремих індивідів, так і суспільства в цілому. Пропоновані заходи для підвищення рівня гендерної рівності у муніципальному управлінні спрямовані на досягнення структурних змін через реформування нормативно-правової бази, вдосконалення участі жінок у процесі прийняття рішень, а

також врахування психологічних факторів, які впливають на сприйняття гендерних ролей та можливостей [3].

Зміни у нормативно-правовій базі є фундаментальними для досягнення справжньої гендерної рівності. Проте без психологічного розуміння та сприйняття ці зміни залишаються на формальному рівні. Психологічний аспект впровадження гендерної рівності полягає в тому, що зміни у законодавстві повинні супроводжуватися підвищенням обізнаності населення, адже внутрішні установки й суспільні стереотипи часто чинять опір новим нормам. Закони, що регулюють гендерну рівність, повинні бути чітко інтерпретовані й підкріплені механізмами контролю.

Участь жінок у процесі прийняття рішень є критичним елементом у досягненні гендерної рівності. Однак психологічні бар'єри, такі як стереотипи щодо ролі жінок у суспільстві, недооцінка їхнього лідерського потенціалу та внутрішні установки про "традиційні" гендерні ролі, можуть перешкоджати активному залученню жінок у процес прийняття рішень. Тому необхідно розробити програми, які спрямовані не лише на юридичне посилення ролі жінок, а й на їх психологічну підтримку.

Гендерне бюджетування є інструментом, що допомагає враховувати специфічні потреби чоловіків і жінок у процесі розподілу фінансових ресурсів. Проте на психологічному рівні цей підхід потребує широкого розуміння його значущості серед посадовців та громадян.

Одним із важливих кроків до забезпечення гендерної рівності є впровадження освітніх програм, які б розвивали уявлення про гендерний баланс, створювали психологічні умови для рівноправного співіснування й співпраці чоловіків і жінок у суспільстві.

Для успішного впровадження гендерної політики важливо не тільки розробити відповідні заходи, але й постійно моніторити їхню ефективність:

- Створення системи моніторингу дозволить оперативно оцінювати досягнення й недоліки в процесі впровадження гендерної політики. Психологічний вплив моніторингу полягає в тому, що він стимулює посадовців до активної участі у вдосконаленні процесів, підвищує їхню відповідальність і підзвітність перед громадою.

- Оцінка результатів програм гендерної рівності допоможе визначити, які заходи працюють найбільш ефективно, а які потребують корекції. Психологічний аспект цієї роботи полягає в тому, що оцінка створює відчуття прогресу, що стимулює позитивні зміни та сприяє мотивації до впровадження нових ініціатив.

- Внесення коректив у політику базуватиметься на результатах моніторингу. Цей процес створює простір для постійного вдосконалення політики й методів досягнення гендерної рівності, що має важливе значення для психологічного сприйняття змін населенням і працівниками місцевого самоврядування.

Партнерство між місцевими органами влади та громадськими організаціями є важливою складовою в успішному впровадженні гендерної політики:

- Розширення співпраці з громадськими організаціями дозволить залучати ширші прошарки населення до процесу впровадження гендерної рівності. Психологічно це створює відчуття причетності та спільної відповідальності за результат.

- Підтримка проєктів, спрямованих на підвищення участі жінок у політичному та економічному житті сприяє руйнуванню усталених стереотипів. Це важливо як для підвищення статусу жінок у громаді, так і для психологічної підготовки населення до гендерного паритету в усіх сферах суспільного життя.

- Впровадження публічних консультацій із питань гендерної рівності допомагає створювати відкритий діалог між владою та громадою. Це підсилює довіру до процесу прийняття рішень і сприяє зміні суспільних установок щодо ролі жінок у місцевому управлінні.

Реалізація пропозицій щодо підвищення рівня гендерної рівності в муніципальному управлінні України потребує як правових змін, так і психологічних зусиль, спрямованих на подолання стереотипів і формування нових суспільних уявлень про ролі жінок та чоловіків. Освіта, моніторинг, залучення громадських ініціатив і створення нових можливостей для жінок в управлінні є ключовими інструментами для досягнення справжньої гендерної рівності. Психологічна підтримка та активне включення жінок у процес прийняття рішень допоможуть змінити сприйняття гендерних ролей і забезпечити стійкий розвиток громад.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Гендерна рівність у муніципальному управлінні є ключовим елементом демократичного суспільства, що забезпечує рівні можливості для всіх громадян незалежно від статі у процесі прийняття рішень. У сучасній Україні впровадження політики, спрямованої на забезпечення гендерного балансу, є не лише питанням соціальної справедливості, а й вагомим чинником підвищення ефективності місцевого самоврядування.

За результатами проведеного дослідження можна дійти кількох важливих висновків. Реалізація принципів гендерної рівності на рівні місцевої влади сприяє не лише зростанню справедливості та прозорості, а й активному розвитку громад. Наявність гендерного балансу в керівних органах дозволяє враховувати широкий спектр соціальних та економічних потреб, що, у свою чергу, покращує якість ухвалених рішень. Натомість брак гендерного паритету може призвести до ухвалення однобоких рішень, які негативно впливають на добробут та соціальну стабільність громад.

Аналіз ситуації показує, що, попри певний прогрес у забезпеченні гендерної рівності, значна частина місцевих органів влади в Україні залишається під впливом гендерних стереотипів. Рівень залученості жінок у процеси прийняття рішень, особливо на керівних посадах, залишається недостатнім. Це підтверджується низькою часткою жінок серед старост, керівників відділів та інших управлінських позицій. Незважаючи на позитивні приклади окремих громад, загальний стан справ свідчить про необхідність подальшого вдосконалення механізмів забезпечення гендерної рівності.

Для покращення ситуації необхідно запровадити низку конкретних заходів. Важливим кроком є вдосконалення нормативно-правової бази, зокрема, шляхом запровадження квот для жінок у керівних органах місце-

вого самоврядування, а також механізмів гендерного бюджетування. Необхідно розробити ефективні інструменти контролю за дотриманням принципів гендерної рівності, зокрема через систематичний моніторинг і звітування. Окрім цього, слід активніше залучати громадські організації до впровадження гендерної політики.

Таким чином, впровадження гендерної рівності у місцевому самоврядуванні є стратегічно важливим для розвитку українського суспільства. Це не лише питання соціальної справедливості, а й підвищення ефективності управління, що сприятиме покращенню якості життя громадян. Використання міжнародного досвіду, його адаптація до українських реалій і активне впровадження нових механізмів забезпечення гендерної рівності є необхідними умовами для сталого розвитку громад та суспільства загалом.

Література:

1. Аль-Атті І. В. Публічне управління: сутність і визначення. Аспекти публічного управління. 2018. Т. 6. № 8. С. 35—41.
2. Батанов О. В. Децентралізація та місцеве самоврядування у гендерному вимірі: вітчизняний досвід та міжнародні стандарти. Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія: Політичні науки. 2018. № 3. С. 48—54.
3. Баштанник В. В., Рагімов Ф. В. Еволюція інститутів публічного управління в контексті загальноєвропейського політичного тренду. Державне управління та місцеве самоврядування. 2019. Вип. 3 (42). С. 28—34.
4. Була С. С., Клим Л. А. Основні шляхи вдосконалення гендерної політики у системі державного управління в Україні. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2019. № 40. С. 153—159.
5. Виборчий кодекс України: Кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX: станом на 31 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 04.04.2025).
6. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV: станом на 19 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> (дата звернення: 04.04.2025).
7. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII: станом на 19 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 04.04.2025).
8. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06.09.2012 № 5207-VI: станом на 30 трав. 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> (дата звернення: 04.04.2025).
9. Про місцеві вибори: Закон України від 14.07.2015 № 595-VIII: станом на 10 лип. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19#Text> (дата звернення: 04.04.2025).
10. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 04.04.2025).
11. Основи теорії гендеру: юридичні, політологічні, філософські, педагогічні, лінгвістичні та культурологічні

засади: монографія / кол. авт.; ред. Л. Р. Наливайко, І. О. Грицай. Київ: Хай-Тек Прес, 2018. 348 с.

12. Яременко О. І., Намазова Ю. І. Теоретичні підходи до формування гендерної політики в публічному управлінні. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2022. № 2. С. 70—75.

References:

1. Al-Atii, I. V. (2018), "Public Administration: Essence and Definition", *Aspects of Public Administration*, Vol. 6, No. 8, pp. 35—41.
2. Batanov, O. V. (2018), "Decentralization and Local Self-Government in the Gender Dimension: Domestic Experience and International Standards", *Bulletin of Vasyl Stus Donetsk National University. Series: Political Science*, vol. 3, pp. 48—54.
3. Bashtannik, V. V. and Rahimov, F. V. (2019), "Evolution of Public Administration Institutions in the Context of the General European Political Trend", *Public Administration and Local Self-Government*, vol. 3 (42), pp. 28—34.
4. Bula, S. S. and Klym, L. A. (2019), "Key Ways to Improve Gender Policy in the System of Public Administration in Ukraine", *Historical and Political Problems of the Modern World*, vol. 40, pp. 153-159.
5. Verkhovna Rada of Ukraine (2019), "Electoral Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (Accessed: 04.04.2025).
6. Verkhovna Rada of Ukraine (2005), The Law of Ukraine "On Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> (Accessed: 04.04.2025).
7. Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine "On Prevention and Counteraction to Domestic Violence", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (Accessed: 04.04.2025).
8. Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "On the Principles of Prevention and Counteraction to Discrimination in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> (Accessed: 04.04.2025).
9. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On Local Elections", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19#Text> (Accessed: 04.04.2025).
10. President of Ukraine (2019), Decree "On the Sustainable Development Goals of Ukraine for the Period until 2030", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (Accessed: 04.04.2025).
11. Nalyvaiko, L. R. and Hrytsai, I. O. (2018), *Osnovy teorii genderu: iurydychni, politolohichni, filosofski, pedahohichni, linhvistychni ta kul'turolohichni zasady* [Fundamentals of Gender Theory: Legal, Political, Philosophical, Pedagogical, Linguistic, and Cultural Foundations], High-Tech Press, Kyiv, Ukraine.
12. Yaremenko, O. I. and Namazova, Yu. I. (2022), "Theoretical Approaches to the Formation of Gender Policy in Public Administration", *Dnipro Scientific Journal of Public Administration, Psychology, and Law*, vol. 2, pp. 70—75.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2025 р.